

Me haapavetiset vieraili Arkkitehtuurimuseossa

Me haapavetiset vieraili Arkkitehtuurimuseossa 7.9.2022. Mukana oli neljätoista osanottajaa. Tunnin mittaisella opastetulla vierailulla tutustuttiin museon Eläköön Wivi Lönn! -näyttelyyn.

Arkkitehtuurimuseo juhlistaa Suomen tärkeimmän naisarkkitehdin Wivi Lönnin 150-vuotisjuhlaa ja naisarkkitehtien yhdistyksen *Architectan* 80-vuotisjuhlaa laajalla ohjelmistokokonaisuudella, joka tarkastelee naisarkkitehtien työtä Suomessa sekä arkkitehdin työhön liittyviä tasa-arvokysymyksiä.

Juhlavuoden näyttely tarkastelee arkkitehtuurin naishistoriaa Wivi Lönnin (1872–1966) esikuvalliseen elämäntyöhön tarkentaen. Wivi Lönn oli ensimmäinen itsenäisesti omaa arkkitehtitoimistoaan johtanut naisarkkitehti Suomessa. Näyttely nostaa lasikattoa rikkoneen arkkitehdin uran ja elämän osaksi laajempaa yhteiskunnallista kehystä ja sukupuolitietoista arkkitehtuurin historiankirjoitusta.

Haapaveteen Wivi Lönn liittyy siten, että hän on suunnitellut Haapaveden Kasvitarha- ja keittokoulun (Emäntäkoulu) päärakennuksen, joka valmistui v. 1911, sekä Kansanopiston päärakennuksen, joka valmistui v. 1920.

Arkkitehtuurimuseokäynnin jälkeen käytiin kahvilla viereisen Design –museon kahvilassa.

Kuvat Risto Peltonen

Eläköön
Länge leve
Long live

WIVI arkkitehti arkitekt architect

LÖNN

Eläköön arkkitehti Wivi Lönn!
Eläköön Architects! Eläköön tasa-arvotyö kautta aikojen!
Eläköön kollektiivinen toiminta ja solidaarisuus!
Eläköön arkkitehtuuri ja rakennustaide!
Eläköön yhdistystoiminta ja ammattilaiset järjestät!
Eläköön naisarkkitehdit! Eläköön sukupuolten moninaisuus!
Eläköön naisasialiike, eläköön intersektionaalinen feminismi!
Eläköön arkkitehtuurin arki ja juhlat!

Leve arkitekt Wivi Lönn!
Leve Architects! Leve alla tiders jämlikhetsarbete!
Leve den kollektiva verksamheten och solidariteten!
Leve arkitekturen och byggnadskonsten!
Leve föreningsverksamheten och de yrkesförbunden!
Leve de kvinnliga arkitekterna! Leve den könliga mångfalden!
Leve kvinnorörelsen, leve den intersektionella feminismen!
Leve arkitekturens vardag och fest!

Long live architect Wivi Lönn!
Long live Architects! Long live equal rights through the ages!
Long live collective action and solidarity! Long live architecture!
Long live voluntary and professional organisations!
Long live women architects! Long live gender diversity!
Long live the feminist movement, long live intersectional feminism!
Long live the everyday life and celebration of architecture!

Wisi Bin

TAMPEREEN SUOMALAINEN TYTTÖKOULU 1902

Tampereen Finlands Flickskola
Tampere Finnish Girls' School

The school was founded in 1902 by the Finnish community in Tampere. It was one of the first Finnish girls' schools in the city. The school provided education for Finnish girls and was an important institution for the community. The building was designed in a traditional style and has since become a landmark in Tampere.

Additional text and photographs on the exhibition panel, providing further details about the school's history and architecture.

TAMPEREEN SUOMALAINEN
TYTTÖKOULU 1902

Nuori Wivi Lönn / Unga Wivi Lönn / Young Wivi Lönn, 1889

VALOKUVAT
Kaikki valokuvat ovat peräisin Wivi Lönnin perheen
valokuva-albumista, ellei kuvatekstissä mainita toisin.

1872

FI Olivia Mathilda Lönn syntyy Tampereella 20.5. panimomestari Wilhelm Lönnin ja hänen vaimonsa Mathildan toisena lapsena.

SV 1872 Olivia Mathilda Lönn föds i Tammerfors den 20.5. som bryggmästare Wilhelm Lönnns och hustrun Mathildas andra barn.

EN Olivia Mathilda Lönn born in Tampere 20.5, the second child of master brewer Wilhelm Lönn and his wife Mathilda.

1888

FI Isä Wilhelm Lönn kuolee 42-vuotiaana. Neljän lapsen huoltajuus jää äiti Mathilda Lönnin vastuulle ja perhe muuttaa Tampereen Onkiniemestä järven rannalta työläiskaupunginosaan Amuriin.

SV Fadern Wilhelm Lönn dör 42 år gammal. Omsorgen om fyra barn blir modern Mathilda Lönnns ansvar och familjen flyttar inom Tammerfors från sjöstranden vid Onkiniemi till arbetarstadsdelen Amuri.

EN Father Wilhelm Lönn dies aged 42. Custody of the four children remains with the mother, Mathilda Lönn. The family moves from the lakeshore in Onkiniemi in Tampere to the city's workers' district in Amuri.

1891

FI Päästötodistus keskkoulusta. Kasteessa saatu nimi Olivia on jo vaihtanut puhuttelunimeen Wivi, joka myöhemmin vakintuu arkkitehdin viralliseksi nimeksi.

SV Avgångsbetyg från mellankolan. Dopnamnet Olivia har redan bytts till tilltalsnamnet Wivi, som arkitekten senare ändrar sitt officiella namn till.

EN Graduation certificate from middle school. The name Olivia, received in baptism, has already changed to the nickname Wivi, which later becomes the architect's official first name.

1892

FI Aloittaa opintonsa Tampereen teollisuuskoulun rakennusmestari-koulutuksessa, järjestyksessä koulun toisena naisoppilana.

SV Påbörjar byggmästarutbildningsstudier vid Tammerfors industriskola, som skolans andra kvinnliga elev.

EN Begins studies at the Tampere Technical School as the school's second ever female student.

1893

FI Aloittaa arkkitehtopinnot Helsingissä, Polyteknillisen opiston ylimääräisenä oppilana. Lönnin opiskelutovereihin kuuluvat muun muassa arkkitehtikolmikko Herman Gesellius, Armas Lindgren ja Eliel Saarinen, sekä Lars Sonck.

SV Påbörjar arkitektstudier i Helsingfors, som extra elev vid Polytekniska institutet. Till Lönnns studiekamrater hör bl. a. arkitekttrion Herman Gesellius, Armas Lindgren och Eliel Saarinen samt Lars Sonck.

EN Begins studying architecture in Helsinki as an extra student at the Polytechnic Institute. Lönn's fellow students include the architect trio Herman Gesellius, Armas Lindgren and Eliel Saarinen, as well as Lars Sonck.

1896

FI Valmistuu arkkitehdiksi viidentenä naisena Suomessa.

SV Utexamineras som Finlands femte kvinnliga arkitekt.

EN Graduates as an architect, the fifth woman ever to do so in Finland.

1898

FI Perustaa oman arkkitehtitoimiston. Samana vuonna Lönn tekee apurahan turvin kolmen kuukauden opintomatkan Saksaan, Englantiin ja Skotlantiin. Matkalla Lönn tutustuu pääasiassa uudenaikaiseen koulurakentamiseen valmistautuessaan ensimmäisen suuren tilaustyössä, Tampereen Suomalaisen Tyttökoulun, suunnitteluun.

SV Grundar sin egen arkitektbyrå. Samma år gör Lönn med hjälp av ett stipendium en tre månader lång studieresa till Tyskland, England och Skottland. På resan bekantar sig Lönn huvudsakligen med den samtida skolbyggnationen och förbereder sig för sitt första stora beställningsuppdrag, Tammerfors finska flickskolas design.

EN Establishes her own architectural office. That same year, Lönn wins a scholarship to make a three-month study trip to Germany, England and Scotland. During the trip, she acquaints herself mainly with modern school buildings, in preparation for the design of her first major commission, the Tampere Finnish Girls' School.

1903

FI Ensimmäinen arkkitehtuurikilpailuvoitto Tampereen Aleksanterin kansakoulun kutsukilpailussa. Lönn voittaa kaikki kuusi kilpailua, joihin hänet kutsutaan osallistumaan. Hän saa ensimmäisen palkinnon myös kaikista yhdessä Armas Lindgrenin kanssa tehdyistä kilpailuista.

SV Den första segern tas i Alexandergrundskolans inbjudningstävling i Tammerfors. Lönn vinner alla sex tävlingar som hon har inbjudits att delta i. Hon får också första pris för alla bidrag som utförts tillsammans med Armas Lindgren.

EN Lönn's first victory in an architectural competition, the invitational competition for the Aleksanteri Elementary School in Tampere. Lönn wins all six competitions in which she is invited to participate. She also receives first prize for all the competitions made in collaboration with Armas Lindgren.

Sukujuhlat Jyväskylässä / Familjefest i Jyväskylä / Family feast in Jyväskylä, 1897

Sukujuhlat Jämsässä / Familjefest i Jämsä / Family feast in Jämsä, 1923

1911

FI Muutto Tampereelta Jyväskylään. Lönn suunnittelee itselleen oman talon, johon hän muuttaa äitinsä kanssa. Samana vuonna Lönn tutustuu Hanna Parviaiseen, josta tulee läheinen kumppani niin työ- kuin yksityiselämässä.

SV Lönn flyttar från Tammerfors till Jyväskylä. Hon designar ett eget hus där hon ska flytta in med sin mor. Samma år blir Lönn bekant med Hanna Parviainen, som blir en nära partner i både yrkes- och privatlivet.

EN Moves from Tampere to Jyväskylä. Lönn designs her own house, where she lives with her mother. That same year, Lönn first meets Hanna Parviainen, who becomes her close partner in both her work and private life.

1918

FI Muutto Jyväskylästä Helsingin Kulosaareen. Lönn on ostanut vuonna 1912 rakennetun kaksikerroksisen talon, jonka remontoiti sopivaksi myös pyörätuolia käyttävälle äidilleen. Kulosaaren huvilakaupunginosaan on jo muodostunut pieni taiteilijoiden ja arkkitehtien yhteisö, johon kuuluu muun muassa Lönnin hyvä ystävä ja kollega Armas Lindgren perheineen.

SV Lönn flyttar från Jyväskylä till Brändö i Helsingfors. Hon har köpt ett tvåvåningshus byggt 1912, som hon också renoverar för att lämpa sig för den rullstolsbundna modern. En liten gemenskap av konstnärer och arkitekter har redan bildats i villakvarteret Brändö, bland dem Lönn's gode vän och kollega Armas Lindgren med familj.

EN Moves from Jyväskylä to the villa district of Kulosaari in Helsinki. Lönn buys a two-storey house, built in 1912, which she renovates to accommodate her wheelchair-bound mother. A small community of artists and architects has already formed in Kulosaari, including Lönn's good friend and colleague Armas Lindgren and his family.

1921

FI Ensimmäinen yhteinen ulkomaanmatka Hanna Parviaisen kanssa suuntautuu Tukholman kautta Saksaan ja Italiaan. Matkustelusta tulee Lönnin ja Parviaisen jokavuotinen yhteinen harrastus.

SV Den första gemensamma utlandsresan med Hanna Parviainen går via Stockholm till Tyskland och Italien. Resandet blir en årlig hobby för Lönn och Parviainen.

EN Lönn's first joint trip abroad with Hanna Parviainen via Stockholm to Germany and Italy. Travelling becomes an annual pastime for Lönn and Parviainen.

1924

FI Lönnin Mathilda-äiti kuolee. Äidin ja tyttären suhde on ollut läheinen, he ovat asuneet samassa taloudessa äidin kuolemaan saakka.

SV Lönn's mor Mathilda dör. Förhållandet mellan mor och dotter har varit nära, de har bott i samma hushåll fram till moderns död.

EN Lönn's mother dies. The relationship between the mother and daughter had been close, having lived in the same household until the mother's death.

1928

FI NNKY:n toimitalo (nykyinen Hotelli Helka) valmistuu Helsingin Kamppiin. Taloon tulee myös Lönnin ja Parviaisen yhteinen huoneisto, jossa Wivi Lönn asuu kuolemaansa saakka, yhteensä 38 vuotta.

SV KFUKs kontorsbyggnad (numera Hotell Helka) färdigställs i Kampen, Helsingfors. Huset kommer också att inrymma en gemensam lägenhet för Lönn och Parviainen, där Wivi Lönn kommer att bo till sin död, totalt 38 år.

EN YWCA headquarters (nowadays Hotel Helka) is completed in Kamppi, Helsinki. The building also includes the joint apartment of Lönn and Parviainen, where Lönn would live for a total of 38 years, until her death.

1938

FI Hanna Parviainen kuolee 12.2. Helsingissä. Wivi Lönn jää yksin asumaan yhteiseen asuntoon. Lönn on 1930-luvun kuluessa käytännössä jättänyt arkkitehdin uransa.

SV Hanna Parviainen dör den 12.2. i Helsingfors. Wivi Lönn stannar ensam i den gemensamma lägenheten. Lönn har under 1930-talet i det närmaste lämnat sin arkitektbana.

EN Hanna Parviainen dies 12.2 in Helsinki. Lönn lives alone in the shared apartment. During the 1930s, Lönn practically shelved her career as an architect.

1942

FI Wivi Lönnin 70-vuotissyntymäpäivät. Architectan perustetaan.

SV Wivi Lönn's 70-årsfödelsedag firas. De kvinnliga arkitekternas klubb Architecta grundas.

EN Wivi Lönn's 70th birthday. Architecta is founded. Architectan perustetaan.

1959

FI Wivi Lönnille myönnetään Professorin arvo.

SV Wivi Lönn erhåller professors grad.

EN Wivi Lönn receives the honorary title of Professor.

1966

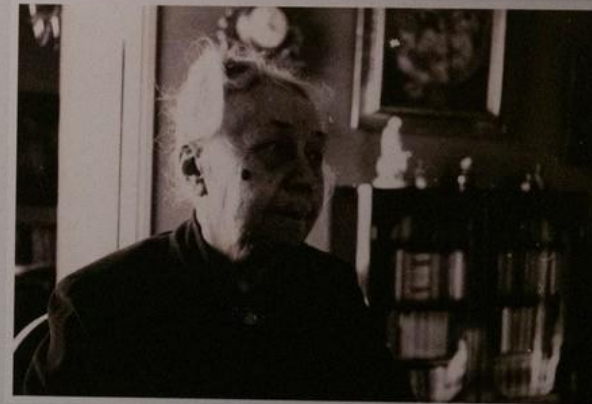
FI Wivi Lönn kuolee 27.12. Helsingissä. Hänen hautansa sijaitsee Tampereen Kalevankankaan hautausmaalla.

SV Wivi Lönn avlider den 27.12. i Helsingfors. Hennes grav finns på Kalevankangas gravgård i Tammerfors.

EN Wivi Lönn dies 27.12. in Helsinki. Her grave is located in the Kalevankangas cemetery in Tampere.

Hanna Parviainen ja Wivi Lönn Sulkulassa / Hanna Parviainen och Wivi Lönn i Sulkula / Hanna Parviainen and Wivi Lönn in Sulkula, 1930's. ©Jaakko Rusanen/Keski-Suomen museo

Wivi Lönn kotonaan Helsingissä, 1960-luku / Wivi Lönn i sin hemma i Helsingfors, 1960-talet / Wivi Lönn at her home in Helsinki, 1960's

TAMPEREEN SUOMALAINEN TYTTÖKOULU 1902

Tammerfors Finska Flickskola
Tampere Finnish Girls' School

SUOMI
Wivi Lönnin uran ensimmäinen toimeksianto, eli häneltä tilattu suunnittelutyö, oli hyvin merkittävä ja osoittaa se määrätelli rakaisvasti hänen ammattiarua suuntaa. Tehtävä oli Lönnille tärkeä myös siksi, että hän oli itse Tampereen tyttökoulun entinen oppilas.

Rakennuksen koristeellisuus ulkoarkitehtuurissa ja ikkunoiden muodossa on vaikutteita gotiikasta. Tämän Lönn lieene tuonut mukanaan stipendiatkanaan Eurooppasta, jossa gotiikan muotokielä käytettiin runsaasti erityisesti englantilaisissa arkkitehtuurissa. Pierre ei enää toistunut Lönnin myöhemmissä rakennuksissa, joissa koristeellisuus on huomattavasti pelkistetympää.

Lönn hyödynsi toinin kahevuotta sijoittamalla oppilaiden sisäkänkäynnin pihan puolelta kellari-kerroksessa, jona päällysvaustaiden salitystä varten oli tilava huone. Päällyskätkrynt ensimmäiseen kerrokseen on kadun puolella rakennuksen kullussa. Päällyskätkussa porrashuoneita korostaa nelimittainen torni, joka on Lönnin varhaisissa töissä taetin toistuva aihe. Toisen kerroksen päällä, eli juhlasali, erottuu julkisivussa suurin ikkunoita. Holvekaaret ja tulevat työpöytä luovat rakennuksen linnaamisen tunnelman. Sisätiloissa laitosmaisuus on häilytetty sijoittamalla luokkahuoneet viihytys salojen ympärille pitkien käytävien sijaan. Tämä oivallus muodostoi Lönnin tavaramerkki myös hänen kaikkia tulevia kouluunneitelmissään.

Lönn itse piti Tampereen Suomalaisia Tyttökoulu Kauppaaopillatoksen ohella yhtenä rakkaimmista töistään.

SOVIET
Näytelmä Pyyntäin koulu
Hämppäpää 34 - Satamakatu 11
Tampere

SVENSKA
Den första uppdraget i Wivi Lönnas karriär, ett beställningsarbete, var mycket betydelsefullt och bidrog avsevärt till hennes yrkeskarriärns inriktning. Uppdraget var också personligen viktigt för Lönn eftersom hon hade varit elev vid Tammerfors flickskola.

Byggnadens dekorativa yttre arkitektur och fönstrens former förenar är gotiskt inflyande. Detta tog Lönn antagligen med sig från sin stipendieresa till Europa, där det gotiska formspelet användes flitigt, särskilt inom den engelska arkitekturen. Inslaget utpräglades inte längre i Lönnas senare byggnader, som har en betydligt mer förenklad ornamentik.

Lönn utnyttjade tomtens lutning genom att placera elevernas ingång från gården till källarvåningen, där ett väl tillagat gårdshusbyggnad fanns. Huvudingelgen till den första våningen vetter mot gatan i höjden av byggnaden. I den främre fasaden accentueras trapphuset av ett fyrkantigt torn, ett ofta återkommande motiv i Lönnas tidiga arbeten. Den andra våningens centralutrymme, festsalen, särskiljer sig i fasaden med dess stora fönster. Valvbågar och bastanta kolonner ger byggnaden dess ståtliga atmosfär. Interiören smärtsamt drag har minimerats genom att placera klåstrummen omkring trivsamma salar i stället för långa korridor. Detta utpräglade kom att bli Lönnas signatur också i alla hennes senare designer av skolorbyggnader.

Självt betraktade Lönn Finska Flickskolan som ett av sina käraste verk vid sidan om Tammerfors handelsläroverk.

ADRESS
Närliggande Pyyntäin koulu
Hämppäpää 34 - Satamakatu 11
Tampere

ENGLISH
The first design commission of Wivi Lönn's career proved very significant and contributed decisively to the direction her professional career would take. The commission also carried significance in that Lönn was a former student at the Tampere Girls' School.

The building's decorative exterior and the shapes of the windows are influenced by Gothic architecture. This is probably something that Lönn brought back from her scholarship trip to Europe, where the Gothic design language was widely used, especially in English architecture. This feature was not repeated in her later buildings, where the ornamentation is far more simplified.

Lönn took advantage of the sloping site by placing the students' entrance on the schoolyard side at the basement level, where there was a spacious room for storing outdoor clothes. The main entrance on the ground floor is on the street side, at the corner of the building. The stairwell is emphasized in the main facade by a square tower, which is a recurring theme in Lönn's early work. The main space on the first floor, the assembly hall, stands out in the external facade due to its large windows. The arches and stately columns give the building a castle-like appearance. In the interior, the typical institutional feeling has been erased by placing classrooms around comfortable lobbies rather than long corridors. This might become a trademark of Lönn in all her later school designs.

Lönn herself considered the Finnish Girls' School in Tampere to be one of her favourite works, along with the Tampere Business School.

ADDRESS
Nearby Pyyntäin School
Hämppäpää 34 - Satamakatu 11
Tampere

TURUN RUOTSALAINEN
YHTEISKOULU 1910

Åbo svenska samskola
Turku Swedish Co-Educational School

JYVÄSKYLÄN
PUISTOKOULU 1912

Jyväskylä stadens folkskola
Jyväskylä Elementary School

JOENSUUN
YHTEISKOULU 1912

Joensuu samskola
Joensuu Co-educational School

TAMPEREEN SUOMALAINEN
TYTTÖKOULU 1902

Tammerfors Finska Flickskola
Tampere Finnish Girls' School

ALEKSANTERIN
KANSAKOULU 1904

Aleksanteri folkskola
Aleksanteri Elementary School

TAMPEREEN
TALOUSKOULU 1904

Tammerfors fackskolan för huslig ekonomi
Tampere School for Domestic Economy

